

בכורות פרק ב הלוקח עובר פרתו דף יט

שילדו אצל הישראל הוולד קדוש משום שבוודאי לא ילדו קודם לכן וולד נוסף, פרה או חמור שנקנו פחות מגיל 3 שנים בוודאי לא ילדו עדיין, אם קנה בהמות בוגרות הוולד ספק בכור ואסור בגיזה ועבודה וממתינים שיפול בו מום ונאכל לבעלים. ר"ע אומר שבהמה דקה שילדה כמין טינוף דם ובהמה גסה שילדה כמין שליא (כיס שהוולד מונח בו שיש בתוכו דם קרוש) הוולד שנולד לאחר מכן אינו נחשב לבכור ולכן עז בת שנה או רחל בת שנתיים שילדו ביד הישראל דינם כספק בכור שייתכן שקודם לכן ילדו טינוף דם או שליא ונפטרו מבכורה.

עז בוגרת שילדה ביד ישראל דינה כספק בכור ולא הולכים אחר רוב העיזים שיוולדות בתוך שנתם כדעת ר"מ שחוששים למיעוט, אבל לדעת חכמים הולכים אחר הרוב ואין בו קדושה. שנחלקו במשנה: קטן שאחיו מת ללא ילדים או קטנה שמת בעלה ללא ילדים דעת ר"מ שאין חולצים ואין מייבמים שמא הקטן ימצא סריס או הקטנה תימצא אילונית שאין שבהם מצוות יבום ונמצא שעברו על איסור אשת אח, אבל חכמים לא חששו והתירו לקטן ולקטנה לייבם שהלכו אחר הרוב אך לא לחלוץ שכתוב 'איש' למעט קטן. רבינא הסביר שגם לשיטת חכמים אין הולכים אחר הרוב אלא בדבר שבידי שמיים כגון קטן וקטנה שרובם נהפכים לבעלי יכולת הולדה אבל בדבר שהוא תלוי במעשה כגון בהמה האם ילדה תוך שנתה אין הולכים אחר הרוב.

בכור בהמה טהורה קדוש וניתן לכהן להקריבו במזבח שכתוב "קדש לי כל בכור פטר כל רחם" וכתוב "כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש לה'", בכור בהמה יוצא דופן שלא יצא דרך הרחם ולאחריו נולד וולד נוסף דרך הרחם ר' טרפון אומר ששניהם ספק בכור שאחד בכור ללידה והשני בכור לרחם והסתפק האם המילה 'בכור' באה לרבות אפילו יוצא דופן או שבאה למעט שצריך להיות גם ראשון לוולדות ולכן ממתינים שיפול בהם מום ונאכלים לבעלים, ר' עקיבא אומר ששניהם אינם קדושים שצריך בכור שהוא גם פטר רחם וגם ראשון לוולדות.

בברייתא למדו המילים "קדש לי כל בכור" שהוא 'כלל' כל בכור "הזכר" 'פרט' למעט נקיבה שאינה קדושה וזהו מידת 'כלל ופרט' הרגיל שממעט את הכלל. "פטר רחם" הוא פרט הבא להסביר את הכלל ללמד שהמילה 'בכור' כוונתה רק בכור לרחם ולמעט נולד דרך דופן וכן למעט אם נולדה נקיבה בכורה שהזכר שאחריה אינו קדוש שאינו פטר רחם והוא מידת 'כלל הצריך לפרט'. "בכור" הוא כלל הבא להסביר את הפרט שהמילה 'פטר רחם' הכוונה רק אם הוולד הוא גם ראשון לרחם וגם ראשון לוולדות ולמעט אם נולד זכר או נקבה יוצא דופן שהזכר אחריו אינו קדוש והוא מידת 'פרט הצריך לכלל'.

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

פרק ג' הלוקח בהמה

הקונה בהמה מעכו"ם ואינו יודע אם ביכרה או לא ונולד לה וולד ואינו יודע אם קדוש כבכור או שהוא שני ללידה, ר' ישמעאל אומר שעז בת שנתה או רחל בת שנתיים